

در این کارگاه حدود ۱۵ نفر از اساتید و ۳۰ نفر از دانشجویان دوره دکتری دانشگاه‌های دهلی، جواهر لعل نهرو (دهلی) و جامعه ملیه (دهلی) شرکت کرده بودند.

مطالبی که در این دوره کوتاه مدت کارشناس محترم مرکز آقای احمد رضا رحیمی ریشه تدریس کردند عبارتست از:

۱. برای دانشجویان

نخست کلیاتی درباره کتاب خطی، سابقه تاریخی و وضعیت امروزین آن ارائه شد. پس از آن به مخازن عمده نسخ خطی موجود در جهان بانگاه ویژه به شبه قاره، شمار فهرست شده‌ها و فهرست نشده‌ها و شیوه دست‌یابی به فهرست‌ها پرداخته شد. بحث درباره انواع فهرست‌ها و شیوه استفاده از هر کدام در زبان‌های مختلف، اعم از فهرست‌های نامگو و سیاهه‌ها، فهرست‌های توصیفی، فهرست‌های تحلیلی و تطبیقی و انواع فهرستگان‌ها از مطالب مطرح شده دیگر بود.

سپس کاربرگه‌ای که آقای ایرج افشار برای فهرست‌نویسی نسخه‌های خطی تهیه کرده‌اند و آخرین ویرایش آن در جشن نامه آقای فرانسیس ریشار^۴ به چاپ رسیده است به عنوان متن پایه انتخاب شد و تمام عناصر آن در دو حوزه متن‌شناسی و نسخه‌شناسی به تفصیل توضیح داده شد و به مناسبت هر یک از موضوعات، مباحث حاشیه‌ای نیز مطرح گشت.

در جلسه آخر نیز صفحاتی از فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی، تألیف آقای احمد منزوی گزیده و وارو خوانی شد و شیوه انتقال اطلاعات از کاربرگه به فهرست و مسائل مربوط به آن توضیح داده شد.

۲. برای اساتید

برای اساتید نیز نخست وضعیت امروزین مخازن نسخ خطی و فهرست‌های منتشر شده برای آنها و همچنین شیوه‌های مختلف فهرست‌نگاری گفته شد و سپس کاربرگه تنظیمی آقای افشار توضیح داده شد. پس از آن دو بحث فنی مطرح شد: نخست شیوه‌های سال‌یابی نسخ خطی فارسی و عربی (عمدتاً بر اساس مقاله آقای محمد عیسی ویلی)^۵ بحث شد و در نهایت کلیاتی درباره مکاتب مختلف هنری

گزارشی از
برپایی
نخستین
کارگاه آموزشی
نسخه‌شناسی،
فهرست‌نگاری
و تصحیح
متون خطی
در هندوستان

(تصویر و تذهیب و نسخه‌آرایی)، اعم از مکاتب تبریز و شیراز و بغداد به بحث گذاشته شد.

جمع‌بندی

بر اساس تجربیات به دست آمده از برگزاری این دوره و نیز با توجه به انبوه دست‌نویس‌های موجود در هند به نظر می‌رسد که برگزاری دوره‌های مشابه از مسائل ضروری پروژه میراث مشترک ایران و شبه‌قاره است، اما با توجه به مسائلی چند، این دوره‌ها باید با تفصیل بیشتر و در مدت زمان طولانی‌تری (حداقل ۳۰ ساعت) برگزار شود و در کنار آن کار عملی نیز صورت گیرد. همچنین اگر درسنامه‌ای مخصوص این دوره‌ها تألیف شود و پیش از برگزاری دوره برای شرکت‌کنندگان آن ارسال شود، فایده بیشتری به دست خواهد آمد.

۴. نسخه خطی و فهرست‌نگاری در ایران، مجموعه مقالات و جستارها به پاس زحمات سی ساله فرانسویس ریشار نسخه‌شناس برجسته فرانسوی، به کوشش احمد رضا رحیمی ریشه، دفتر یکم، تهران: میراث مکتوب، ۱۳۸۴ ه. ش، ص ۱۱۰-۱۰۹.

۵. محمد عیسی ویلی، «مشکلات و امکانات سال‌یابی دست‌نویس‌های اسلامی»، ترجمه حسن هاشمی میناباد، در: نسخه پژوهی، دفتر دوم (پاییز ۱۳۸۴ ه. ش)، ص ۲۹۵-۳۱۱.